

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

ДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808

Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.09.2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови

Обиденнікова Марина Олегівна – здобувач II курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української мови

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія XXI століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 15 квітня 2021 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. 164 с.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

©Автори публікацій, 2021

ЗМІСТ

<i>Граматичні «помилки» в сучасній постмодерній поезії .....</i>	8
<i>Адамова Дарія</i>	
<i>Проблема мовних штампів та кліше у сфері публічного управління....</i>	11
<i>Бартош Юлія</i>	
<i>Вербалізатори категорії «щастя» у творах Василя Мисика.....</i>	12
<i>Валенко Анжела</i>	
<i>Шляхи формування комунікативної компетентності на заняттях з української мови.....</i>	15
<i>Гаплевська Інна</i>	
<i>«Червоний» Андрія Кокотюхи як зразок сучасного історичного роману.....</i>	17
<i>Гвоздь Єлизавета</i>	
<i>Словесні образи небесних світил у мовотворчості Івана Перепеляка..</i>	23
<i>Горенко Вікторія</i>	
<i>Лесичні й фразеологічні біблізми в епістолярному дискурсі Лесі Українки.....</i>	27
<i>Горюн Тетяна</i>	
<i>Числівник у поетичному мовленні постмодерністів.....</i>	29
<i>Гриненко Інна</i>	
<i>Мотивація володіння основами бізнес-англійської мови.....</i>	31
<i>Грицай Яна</i>	
<i>Звертання як синтаксичний засіб експресивізації поетичного тексту (на матеріалі збірки Л. Костенко «Річка Геракліта»).....</i>	32
<i>Грицай Яна</i>	
<i>Концепт Китай в українській мовній картині світу.....</i>	36
<i>Ван Дацзюнь</i>	
<i>Мовна норма vs мовна девіація в навчально-комунікативному дискурсі.....</i>	38
<i>Єрмоленко Софія</i>	
<i>Феміністична проблематика малої прози Лесі Українки.....</i>	43
<i>Жилівостова Інна</i>	

морозом сипне поза плечима, не мотатися блохою в чужій холоші, як треба – то хоч в огонь, хоч у воду! та ін. Яскраві мовні тропи насичують рядки поезій емоційно-експресивним забарвленням та є основою емотивного вираження щастя.

Таким чином, Василь Мисик використовує різноманітні мовні засоби для вербалізації категорії «щастя», яка асоціюється в одній людині як почуття задоволення, в іншій особі – як справжнє кохання, у третій асоціюється з успіхом та вдачею, у четвертій з гарним настроєм і посмішкою, а у п'ятій з добробутом та достатком. Перспективи подальших досліджень окресленої проблеми вбачаємо у вивченні наповнення концепту «щастя» та способами і засобами його вираження в інших поетичних творах цього автора.

Література

1. Воркачев С. Г. Счастье как лингвокультурный концепт. М. : Гнозис, 2004. 240с. **2. Мисик В.** Твори в двох томах. К.: Дніпро. 1983. Т.1. 335 с. **3. Мисик В. О.** Чорнотроп. Вибране. Харків: Майдан, 2007. 288 с. Серія: «Поезія Слобожанщини». **4. Новий тлумачний словник української мови :** в трьох томах / уклад. В.Яременко, О. Сліпушко. II вид. К. : Аконт, 2005. Т. 3. (П-Я). 928 с. **5. Славянский ассоциативный словарь:** русский, белорусский, болгарский, украинский / Н.В.Уфимцева, Г.А.Черкасова, Ю.Н.Караулов, Е.Ф.Тарасов. М.: Ин-т языкознания РАН, 2004. 800 с.

Гаплєвська Інна Борисівна

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Наук. кер.: д. філол. н., проф. К.Ю. Голобородько

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Навчання в школі покликане підготувати учня, спроможного вільно послуговуватися здобутим знанням в умовах навчальної комунікації. Перехід від знанневої педагогіки до компетентної відповідає сучасним соціальним вимогам, а сам компетентний підхід фокусує зусилля всіх учасників освітнього процесу на створення середовища, яке було б оптимальним для самореалізації учнів. Комунікативна компетентність передбачає наближення навчального процесу до реальних умов спілкування. Таким чином, вивчення шляхів формування комунікативної компетентності в сучасній школі є одним із актуальних завдань.

Метою цієї розвідки постає окреслення шляхів формування комунікативної компетентності на заняттях з української мови в основній школі. Серед науковців, які апелювали до проблем формування комунікативної компетентності, слід назвати таких учених, як П.В. Біблів, О.В. Васильєва, С.Я. Єрмоленко, О.А. Кучерук тощо. Усі вони єдині в тому, що на сучасному етапі вчитель має не лише давати знання, розвивати вміння

та навички, а й створювати передусім умови для розвитку гармонійної особистості, що має змогу успішно навчатися в основній школі.

Комунікативну компетентність визначаємо вслід за О.В. Васильєвою як якість особистості, яка передбачає «єдність набуття досвіду через здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, оволодіння певними знаннями, уміннями й навичками, формування мотиваційно-ціннісної основи спілкування» [2, с. 8-9]. У структурі комунікативної компетентності прийнято виокремлювати три компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний.

Важливими психологічними аспектами формування комунікативної компетентності постає зацікавленість, мотивованість, спілкування, інтерактивність, індивідуалізація, діалог культур. Саме ці риси гарантують ефективність навчального процесу. Уроки української мови є найпродуктивнішими для формування комунікативної компетентності, оскільки провідні методи цієї дисципліни дають змогу якнайповніше реалізувати головні настанови комунікативності.

Існує кілька технологій, які найповніше дають змогу реалізувати комунікативну компетентність. Наприклад, технологію критичного мислення можна застосовувати під час будь-якого етапу на уроці мови, учні повинні відчувати, що їхні міркування є цінними й важливими. Доцільно застосовувати такі форми, як асоціювання, теоретична розминка, лексична хвилинка, завдання на встановлення відповідності, читання з маркуванням тексту, «знайди зайве» тощо.

На уроках доцільно використовувати ігрову технологію. На важливості гри неодноразово наголошували педагоги, вихователі, методисти. Гра постає засобом, що стимулює внутрішню мотивацію, запобігає одноманітності, підвищує інтерес. Під час гри школярі шукають задоволення освітніх потреб, розваги, а також прагнуть до самоствердження. Вони спілкуються вільніше й спокійніше висловлюють власні думки. На уроках української мови можна застосовувати різні ігри, наприклад, «Нісенітниця» (коли треба в тексті відшукати помилки), «Склади оповідання» (коли учні, ходячи класом і спілкуючись з іншими, складають із заздалегідь заготовлених смужечок оповідання), «Так і Ні не говорити» тощо.

Інтерактивне навчання передбачає, що між учнями та вчителями створено атмосферу навчальної взаємодії задля створення колективного інтелектуального продукту. Суть такого навчання полягає в тому, що кожен школяр є активним учасником, суб'єктом навчального процесу, який відбувається в комунікативній взаємодії, в атмосфері доброзичливості та підтримки. Тут якнайповніше реалізовано головні принципи педагогіки співробітництва. Наприклад, при аналізі тексту необхідно постійно підтримувати в учнів інтерес до нього як до виду мистецтва, пропонувати різні форми й види роботи, розраховані як на індивідуальне, так і на групове чи колективне виконання. Особливо продуктивними такі форми роботи є при написанні творів-роздумів, переказів із творчим завданням. Можна обговорювати важливі проблеми у формі диспуту чи дискусії, що відкриває

перед школярами широкий простір для роздумів, розвиває творче мислення, навчає висловлювати свої думки, правильно їх аргументуючи.

Таким чином, формування комунікативної компетентності належить до пріоритетних у сучасній освіті й забезпечується використанням низки технологій зі своїми методами та формами. До перспектив дослідження відносимо визначення ролі педагога в процесі формування комунікативної компетентності.

Література

1. Біблів П.В. Виховний потенціал рідної мови у формуванні мовленнєвої культури. *Національне виховання: регіональний аспект*. Полтава, 1995. С. 16-19.
2. Васильєва О.В. Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами міжпредметних зв'язків : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Тернопіль, 2015. 23 с.
3. Єрмоленко С.Я. Формування комунікативної компетенції у лінгводидактиці. *Українська мова і література в школі*. 2007. № 3. С. 42-46.
4. Кучерук О.А. Лінгводидактичні засади формування комунікативної компетентності учнів основної школи. *Вісник Прикарпатського університету*. 2013. Випуск XLIX. С. 184-189 (Серія: Педагогіка).

УДК 82'31

Гвоздь Єлизавета Вадимівна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. Р. В. Мельников

«ЧЕРВОНИЙ» АНДРІЯ КОКОТЮХИ – ЯК ЗРАЗОК СУЧАСНОГО ІСТОРИЧНОГО РОМАНУ

Постановка наукової проблеми та її значення. Художність будь-якого твору літератури визначається вмінням письменника сконцентрувати ідейно-естетичні лінії всіх рівнів навколо єдиного центру. Таким центром в історичному романі стає певна історична епоха, в межах якої розгортається основний сюжет, а події відбуваються в теперішньому для героїв часі. В українській літературі початку ХХІ століття жанр історичного роману представлений і зокрема, працею А. Кокотюхи «Червоний». Керуючись критеріями жанровості та популярності, матеріалом для аналізу ми й обрали історичний роман «Червоний» Андрія Кокотюхи – твір, який став відомим, відзначений преміями, здобув чимало відгуків серед читачів та викликає численні дискусії.

Актуальність запропонованої теми наукового дослідження вмотивована необхідністю активізації обговорення розвитку масової літератури в Україні на прикладі роману А. Кокотюхи «Червоний».

Мета. Розглянути роман «Червоний» Андрія Кокотюхи в контексті сучасної української масової літератури, визначити, яким критеріям масової